

JORDI PUNTAS

50 anys de la mort de Jaume Fàbregas Artigas

El 8 d'agost passat va fer cinquanta anys que morí en un accident de cotxe Jaume Fàbregas Artigas, de ben segur l'activista cultural més important que va tenir la Pobla de Lillet el segle passat. Havia nascut el 1890 en el si d'una família benestant, i de ben jove es va interessar pel món de la cultura en tota la seva extensió. El 'Jaumito', com era conegut entre els seus convilatans, va ser actor, director de teatre i dramaturg, va escriure poesia, articles, programes de festa major, va dibuixar i pintar, va impulsar títols de la premsa local com *El Llobregat* o *La Veu de Lillet*, va col·laborar amb l'Orfeó, va estar compromès amb el catalanisme polític del seu temps (va militar a la Lliga), etc.

De tot el que va escriure (i ho feia en qual-sevol tipus de suport de paper: llibretes, dietaris, paper d'estrassa d'embolicar de la botiga familiar, etc.) hi ha ben poca cosa publicada i sobre ell, gairebé res que no hagi arribat per informació oral. Fins ara l'única aproximació biogràfica sobre aquest personatge poblatà la va fer Josep Noguera i Canal en la Introducció del llibre de J. Fàbregas *La Pobla de Lillet 1924-1958. Una crònica entorn del temps* que l'Àmbit de Recerques del Berguedà, en la seva col·lecció Auró, va publicar l'any 1997, en el 700 aniversari de la Carta de població i franqueses de la Pobla.

Precisament, d'aquests llibre, en transcriurem dos fragments dels anys 1946 i 1958, els quals fan referència a una problemàtica que és protagonista de la vida de cada dia: la manca d'aigua, la sequera, la calor, les pedregades, els aiguats... etc., en una narració que podria signar aquests darrers mesos sense cap tipus de problema pel pas dels anys. A vegades es diu que la memòria és curta, però la que ho és especialment és la meteorològica. Només cal mirar les dades d'observadors quotidians com el 'Jaumito' de cal Fàbregas per adonar-se'n.

Any 1946

14-15 d'agost. En aquesta nit, i seguida d'una tronada espantosa, es congria una

Retrat de Jaume Fàbregas Artigas als 22 anys. ARXIU A. ARMENTERAS

terrible tempesta que sembla venir del cantó de Sant Jaume [de Frontanyà]. Del cel negre i de les boires escabellades sorgeix una borinor terrible que posa l'esglai als cors. Fa la impressió que milers d'avions solquessin l'espai o que un mar d'aigua saltés per les muntanyes. Els poblatans han saltat del llit; són quarts d'una de la nit.

Per uns moments sembla que el fenomen s'apropa, i encara que el blat és cavallonat, la gent tem veure-ho tot arrasat. Mai s'havia vist una cosa semblant, ni oït una remor tan terrible.

Poca cosa passà, gràcies a Déu. Sotadament se sent caure, en distàncies de 100 i 200 metres, uns cossos que s'esclafen a terra... Són terrossos de glaç que es calcula

que bé podrien pesar 3 o 4 quilos. No arriben a caure en tota la Pobla més que de 6 a 8 cossos. Unes ratxades de vent allunyen la tempesta que travessa Meranges vers la muntanya. Darrere cau bona aigua [...]

Cal remarcar la intensitat i el ritme trepidant d'aquest fragment, la força evocadora, gairebé cinematogràfica, amb què és descrit el fenomen tempestuós, l'enjòlit que plana sobre els poblatans en la foscor de la nit... No és, només, una nota meteorològica per ser recordada anys a venir.

Any 1958

[...] L'abril és mogut; fa fred i fins a finals de mes no dóna senyals de primavera. Per Sant Marc comença a lluir el sol calent fins a fi de mes. El maig comença amb calor i a mig mes la terra és seca. Es demana aigua..., les pluges de primavera han fallat..., es preveu un mal any. Per torna fa vent, un vent de ponent que ho asseca tot i, finalment, una ventosa que arrenca arbres i canvia la temperatura. El dia 17 fa fred. Fineix el mes sense caure una gota d'aigua; la impressió del terreny és depriment. El blat es cargola arran de terra i no pot granar, les patates fan cara de mort i el blat de moro i fesols no poden néixer. L'herba no creix ni verdeja. Els rius i les fonts s'escolen ràpidament. Es fan pregàries... Déu dirà si mereixem aquest càstig.

La collita de blat és perduda. Som a 9 de juny i es celebra un ofici per impetrar el benefici de la pluja. El mateix dia cauen quatre gotes, l'endemà sol i vent, un vent de Coll de Jou fred com de tardor. A la muntanya no creix l'herba; els camps d'alfals són secs. La gent amb regadores aprofita l'aigua per mantenir les hortalisses. Emperò es fan festes als barris (som al Corpus). El dia 20 de juny, noves rogatives, però amb caràcter oficial. Hi assisteix tot el poble presidit per les autoritats. El terreny és brunit, cremat. A Catalunya l'eixut és bastant general, emperò no és amb el caràcter que sofreix el Clot de la Pobla. A

Ripoll, Berga i els pobles circumdants han rebut pluges de parròquia. A la Pobla res, sembla que siguem maleïts. Som el 26 de juny i ha plogut força a la Plana de Vic. A la Pobla un ruixat de cinc minuts. A finals de mes, dia 30 de juny, fa un ruixat també de cinc minuts. [...] Segueixen les fonts esgotades i el sol cau abrusador. Es sega el blat pobríssim, sense gaire gra i poca palla. El 25 de juliol plou una estona que aprofita la terra. Déu n'hi dó... Però..., torna el cel llis com un mirall i el sol crema. Entrem a l'agost amb calor asfixiant... de pronòstic. Les fonts gotegen i la gent fa cua a la Font

Grossa que raja com un fil. La terra fa llàstima [...]

Poc es podia en Jaume Fàbregas Artigas que aquesta fóra una de les seves darreres cròniques entorn del temps. Va morir al cap de pocs dies en un accident de cotxe a Castellar de n'Hug, quan anava a caçar passerells, en bolcar l'auto en què viatjava.

Ens ha semblat que recordar els cinquanta anys de la mort de Jaume Fàbregas Artigas, amb dos fragments de la seva obra publicada, era una bona manera de retre homenatge a una persona que, a més a més de tota la tasca cultural que va portar

a terme, va ser un poblatà de fets i de cor. La commemoració d'aquest aniversari hauria de servir també perquè, des de les institucions locals de la Pobla de Lillet, es considerés l'oportunitat de recollir tot el material que durant la seva vida va produir, perquè s'estudiés i perquè es publicués tot allò que es considerés d'interès, tant des del punt de vista literari, com cultural. Fóra una bona aportació a la història d'aquesta vila..

Jordi Puntas Calveras

Ampliem el nostre servei

Carrer Major - Berga

Àrea Comercial del Canal - Berga

L'UIGI

FOTO

MUSEU DEL CIMENT ASLAND DE CASTELLAR DE N'HUG

MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

Paratge del Clot del Moro, s/n
08696 Castellarnou de Noya
Tel. 93 825 70 37
Fax. 93 825 70 66
a/e: museuciment@mnactec.com
www.mnactec.com
www.castellar.diba.es
www.bergueda.com/m_ciment

*Armeria Sistach, sempre
amb l'esport i la cultura*

Plaça Viladomat 1,
Tel. 93 821 68 20
Fax 93 821 68 21
08600 Berga

armeria@sistach.com